

tio a priori, quam voluntas Christi nobis ex traditione perpetua revelata.

Objicies. Fidelitas in promissis obligat jure naturae; atqui conjuges sibi promiserunt mutuam et individuum vitae societatem in Matrimonio; ergo.

Resp. Dist. maj. Fidelitas in promissis absolutis, conc. conditionatis, nego. Contractus autem Matrimonii, fit cum hac retentione implicita et virtuali, ut, nempe, liceat ante consummationem Religionem ingredi et profiteri.

Quaeres 14. Utrum divortium sit licitum?

Resp. Est licitum, si fiat legitima auctoritate, ita definit Conc. Trid. sess. 24. can. 8. *Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum, ob multas causas, separationem inter conjuges quoad thorum, seu, quoad habitationem ad certum, incertumve tempus fieri posse decernit: anathema sit.*

Quaeres 15. Quas ob causas licitum sit divortium?

Resp. Licitum est, 1. ob culpabile alterius conjugis adulterium moraliter certum: id enim permittit Christus, Matth. 19. *Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, et aliam duxerit, moechatur.*

2. Ob crimen vertens in damnum spirituale alterius conjugis, quale est periculum subversionis, vel a fide, vel a bonis moribus: immo tunc teneretur ad divortium dicente Christo, Matth. 18. *Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, et projice abs te.*

3. Ob periculum gravis damni corporalis compartis, quale reperitur, cum alter conjux laborat morbo contagioso, est amens, furiosus, &c. quia Matrimonium non tollit jus naturale vitandi corporale periculum.

Objicies. Christus solius fornicationis meminit; ergo unica est causa divortii.

Resp. Nego conseq. Christus enim non exclusit alias causas, sed solius fornicationis meminit, 1. quia sola fornicatio opponitur fidei conjugali; 2. quia Christus

loquitur de divortio per libellum repudii, quod erat perpetuum; atqui sola fornicatio est causa divortii perpetui; ergo.

Quaeres 16. Quid juris habeat innocens post factum divortium?

Resp. Si divortium sit perpetuum, pars innocens potest mutare statum per susceptionem Ordinum vel professionem religiosam, quia adulter amisit jus in corpus compartis innocentis, sed non vicissim. Si vero divortium non sit perpetuum, pars innocens non potest mutare statum, quia nocens emendatus potest, auctoritate Judicis, repetere suam compartem.

§. V. De impedimentis Matrimonii.

Quaeres 1. Quotuplicis generis sint impedimenta Matrimonii?

Resp. Duplicis, alia sunt *impedientia* tantum, quae Matrimonium reddunt tantummodo illicitum. Alia *dirimentia*, quae Matrimonium attentatum reddunt nullum et irritum.

Quaeres 2. Quot sint impedimenta impedientia?

Resp. Jure novo sunt tantum quatuor, versu sequenti comprehensa:

Ecclesiae vetitum, tempus, sponsalia, votum.

1. Per *Ecclesiae vetitum*, intelligitur prohibitio a Parocho facta nupturientibus, ne contrahant Matrimonium ob aliquam causam temporalem; v. gr. donec inquiratur, an impedimentum, quod objicitur, revera existat.

2. Per *tempus*, intelligitur tempus, quo interdicuntur nuptiae, nimirum, ab Adventu usque in Diem Epiphaniae, et a Feria quarta Cinerum usque in octavam Paschatis inclusiv. Trid. c. 10. de ref.

3. Per *sponsalia*, intelliguntur sponsalia cum alio prius contracta, et nondum dissoluta.

4. Per *votum*, intelligitur votum simplex castitatis, vel religionis ingrediendae, vel suscipiendi ordinem sacrum, vel nunquam nubendi, ne fides Deo data violetur.

Quaeres 3. *Quot sint impedimenta dirimentia?*

Resp. Sunt quindecim, his versibus expressa:

*Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,
Amens, affinis, si clandestinus, et impos,
Si mulier sit rapta, loco nec reddita tuto,
Haec facienda vetant connubia, facta retractant.*

Error, conditio, votum.

Quaeres 1. *Quid sit impedimentum erroris?*

Resp. Est, *inhabilitas ad contrahendum Matrimonium, orta ex errore circa personam, vel circa qualitatem redundantem in personam.* Dirimit Matrimonium jure naturali, quia omnino tollit consensum.

Dicitur 1. *Orta ex errore circa personam;* ut si supponatur Lia pro Rachele. 2. *Vel circa qualitatem redundantem in personam:* ut si supponatur secundo genita pro primo genita, quam contrahens petierat; haec enim qualitas redundat in personam, qui illam determinat et distinguit a quavis alia persona.

Ergo error circa simplicem qualitatem personae (ut cum quis ducit pauperem, vel corruptam, quam putabat divitem vel virginem), non dirimit Matrimonium, quia defectus accidentium non tollit consensum absolutum in rem ipsam.

Quaeres 2. *Quid sit impedimentum conditionis?*

Resp. Est, *inhabilitas ad contrahendum Matrimonium, orta ex servitute ignorantiae a parte libera.* Diri-

mit Matrimonium solo jure ecclesiastico, quia est solum error circa simplicem qualitatem personae.

Quaeres 3. *Quid sit impedimentum voti?*

Resp. Est, *inhabilitas ad contrahendum Matrimonium, orta ex voto solemniter quod emittitur in professione Religionis approbatae ab Ecclesia.* Hocque jure veteri: nam jure novo Greg. XIII. votum simplex emissum a PP. Societatis Jesu, est enim impedimentum dirimens Matrimonium. Porro impedimentum voti, est juris Ecclesiastici, cum ab hoc solo jure votorum solemnitas fuerit instituta.

Cognatio.

Quaeres 1. *Quid sit impedimentum cognationis?*

Resp. Est, *inhabilitas ad contrahendum Matrimonium inter personas, vel carnaliter, vel spiritualiter, vel legaliter propinquas.* Ergo triplex cognatio Matrimonium dirimit, nempe, carnalis, quae dicitur *consanguinitas*: spiritualis, quae dicitur, *compaternitas*; et legalis, quae dicitur, *adoptio*.

Quaeres 2. *Quid sit consanguinitas?*

Resp. Definitur: *Vinculum personarum, quarum una ab alia, vel ambae ab eadem, tamquam a communi et propinquo stipite, per carnalem generationem, descendunt.* Cum autem descendentes ex eodem stipite, possint esse stipiti propinquiores vel remotiores, gradus in consanguinitate debent observari.

Quaeres 3. *Quomodo computantur gradus consanguinitatis?*

Resp. Per duplicem lineam, aliam *directam*, aliam *indirectam*, seu, collateralem.

Linea directa, est, ordinata series personarum, quarum una ab alia procedit, ut filius a patre.

Linea indirecta, est ea quae continet personas, de-

scendentes quidem ab uno communi stipite, sed quarum nulla descendit ab altera, ut frater et soror, consobrinus et consobrina. Cum in hac linea personae aequaliter distant a communi stipite, ut frater et soror, dicitur *linea indirecta aequalis*; cum vero inaequaliter distant, ut frater et filia sororis, dicitur *linea indirecta inaequalis*.

Quaeres 4. *Quot sint regulae ad computandos gradus consanguinitatis?*

Resp. Sunt tres. 1. Reg. *In linea recta, tot sunt gradus, quot sunt personae, dempto stipite, a quo ducitur computationis initium, v. gr. pater, filius, nepos, sunt tres personae, et duo gradus.*

2. Reg. *In linea collateralis aequali, tot gradibus duo distant inter se, quot ambo distant a communi stipite.* Sic frater et soror, quia distant a patre uno gradu, distant inter se uno gradu.

3. Reg. *In linea collateralis inaequali, tot gradibus duo distant inter se, quot remotior distat a communi stipite.* Sic frater et filia sororis distant inter se duobus gradibus, quia filia sororis distat a stipite duobus gradibus.

Quaeres 5. *In quo gradu consanguinitas dirimat Matrimonium?*

Resp. In linea recta, dirimit Matrimonium in quocumque gradu usque in infinitum; sed in linea collateralis dirimit duntaxat usque ad quartum gradum inclusive.

Quaeres 6. *Quo jure consanguinitas Matrimonium dirimat?*

Resp. 1. In quocumque gradu lineae directae, et in primo lineae collateralis aequalis dirimit jure naturae: hoc enim dictat pudor et reverentia, quae homini naturaliter indicta est erga parentes, et quam sibi quoque debent fratres et sorores. 2. In caeteris gradibus lineae collateralis dirimit solo jure ecclesiastico, cum etiam in

secundo gradu Papa possit dispensare, ex Conc. Trid. sess. 24. cap. 15.

Quaeres 7. *Quid sit cognatio spiritualis?*

Resp. Est, Propinquitas, jure ecclesiastico inducta, proveniens ex Baptismi et Confirmationis collatione et susceptione. Dirimit Matrimonium. 1. Inter susceptores in utroque Sacramento, et susceptum, illiusque patrem et matrem. 2. Inter ministrum et illa Sacramenta suscipientem, illiusque patrem et matrem.

Ergo impedimentum non contrahunt patrini et matrina inter se, nec procurator patrini, quia non suo, sed mandantis nomine agit.

Quaeres 8. *Quid sit cognatio legalis?*

Resp. Est, propinquitas personarum ex adoptione perfecta coarsurgens. Dirimit Matrimonium, inter adoptantem et adoptatum, ejusque posteros usque ad quartum gradum. 2. Inter uxorem adoptantis et adoptatum, et vice versa inter uxorem adoptati et adoptantem. 3. Inter adoptatum et filios aut filias adoptantis, quamdiu non sunt liberi a patria potestate.

Quaeres 9. *Quid sit impedimentum criminis?*

Resp. Est, inhabilitas, jure ecclesiastico inducta, ad contrahendum Matrimonium, orta vel ex homicidio solo, vel ex adulterio solo, vel ex utroque simul.

Dicitur 1. *Ex homicidio solo*, quando nimirum quis occidit conjugem alterius conspirantis, vel consentientis in homicidium, et ex intentione postea Matrimonium iterandi cum homicida. 2. *Ex adulterio solo*, quando, sive ante, sive immediate post adulterium, adulteri sibi dederunt promissionem de Matrimonio contrahendo post obitum conjugis.

Dicitur 3. *Ex adulterio et homicidio simul*, quando

post admissum adulterium simpliciter, et sine data fide de futuro Matrimonio, conjux unius occiditur. ab alterutro adultero, etiamsi adulter superstes non consenserit.

Quaeres 2. Quid sit impedimentum disparitatis cultus?

Resp. Est, inhabilitas ad contrahendum Matrimonium inter personas, quarum una est baptizata, altera non baptizata. Irritat solo jure ecclesiastico. Ergo catholici valide, licet illicite, contrahunt cum infidelibus.

Vis, Ordo, Ligamen

Quaeres 1. Quid sit impedimentum violentiae?

Resp. Est, inhabilitas ad contrahendum Matrimonium, orta ex gravi metu, injuste a causa libera incusso ad matrimonium extorquendum. Dirimit Matrimonium solo jure ecclesiastico, sed fundato in jure naturali, dictante posse irritari contractum, cui ab initio defuit spontaneum plenum, conjunctum injuriae, quae non potest reparari, nisi per irritationem Matrimonii.

Quaeres 2. Quid sit impedimentum Ordinis?

Resp. Est, inhabilitas ad contrahendum Matrimonium, orta ex susceptione sacrorum Ordinum. Dirimit solo jure ecclesiastico, ut definit Concil. Trid. sess. 24. can. 9.

Quaeres 3. Quid sit impedimentum Ligaminis?

Resp. Est, inhabilitas ad contrahendum Matrimonium, orta ex vinculo prioris matrimonii, sive rati, sive consummati; quo durante, secundum Matrimonium jure naturali et divino est irritum. Hoc impedimentum fuit sufficienter explicatum in 4. ubi de polygamia, si multanea egimus.

Quaeres 3. Es adulterio et homicidio simul, potest

Honestas, Amentia.

Quaeres 1. Quid sit publica honestas?

Resp. Est, propinquitas orta ex sponsalibus validis, aut Matrimonio rato, non consummato. Dirimit solo jure ecclesiastico.

Quaeres 2. Ad quem gradum extendatur illud impedimentum?

Resp. 1. Ad quartum gradum inclusive, si oriatur ex Matrimonio rato, etiamsi fuerit nullum, quale est Matrimonium attentatum tempore prioris Matrimonii certo scienter subsistentis, cap. veniens, de eo qui dicitur quae polluit per adulterium.

Resp. 2. Dirimit tantum in primo gradu, si oriatur ex sponsalibus validis, ut statuit Conc. Trid. sess. 24. can. 3. porro impedimentum perseverat, etiamsi sponsalia postea juste fuerint dissoluta, ut decidit S. Congregatio Cardinalium Concil. Trid. interpretum, cap. 1656.

Quaeres 3. Utrum amentia dirimat Matrimonium?

Resp. Dirimit Matrimonium contrahendum jure naturali, cum tollat usum rationis, ad proinde omnem consensum, sine quo nullus est contractus. Quod si amentia non sit perpetua, potest, qui ea laborat, contrahere in lucido intervallo.

Affinitas, Clandestinitas.

Quaeres 1. Quid sit Affinitas?

Resp. Est, propinquitas orta ex copula carnali, sive licita, sive illicita, inter cognoscentem et consanguineos personae cognitae, et vicissim inter cognitam et consanguineos cognoscentis.

Quaeres 2. Ad quem gradum extendatur illud impedimentum?

Resp. Ad quartum inclusive, si oriatur ex copula licita, ad secundum vero, si oriatur ex copula illicita. Quod si superveniat Matrimonio contracto, non illud dirimit, sed illius usum impedit quoad debiti petitionem, non vero quoad redditionem.

Quaeres 3. Quomodo computentur gradus affinitatis?

Resp. Eodem modo computantur, quo gradus consanguinitatis. Unde quo gradu aliquis viro est consanguineus, eodem gradu est affinis uxori, et vicissim.

Quaeres 4. Utrum affinitas pariat affinitatem?

Resp. Non parit, unde duo fratres possunt contrahere cum duobus sororibus.

Quaeres 5. Quo jure affinitas Matrimonium dirimat?

Resp. 1. In linea collateralis, dirimit solo jure ecclesiastico, nam Jacob cum duobus sororibus contraxit, quod certe non fecisset, si juri naturali fuisset contrarium; 2. In linea recta, probabilius etiam est quod illud dirimat solo jure ecclesiastico; nam Concilia Agathense, *can. 6.* et Aurelian. III. *can. 10.* statuunt non esse dissolvenda paganorum Matrimonia, etiam in primo gradu lineae rectae affinitatis contracta; ergo censent ea jure naturali fuisse valida.

Quaeres 6. Quid sit impedimentum clandestinitatis?

Resp. Est, *inhabilitas ad contrahendum Matrimonium, orta ex defectu praesentiae proprii Parochi, et duorum saltem testium.* Dirimit jure novo a Concil. Trid. inducto. Unde Matrimonia clandestina sunt invalida in omnibus locis, ubi Concilii decretum promulgatum et receptum est.

Quaeres 7. Quis censeatur proprius Parochus, an originis contrahentium, an domicili?

Resp. Est Parochus domicili, sive sit viri, parochus, sive mulieris; usus tamen invaluit, ut Matrimonium celebretur coram Parocho mulieris, de licentia Parochi

viri, qui debet testificari se proclamasse banna nemine contradicente.

Quaeres 8. Quandiu quis debet, in aliquo loco commorari, ut in eo sortiatu domicilium?

Resp. Juxta statuta dioecesana, regis edictis firmata, domicilium sufficiens ad contrahendum, non acquiritur, nisi contrahentes per 6. menses in Parochia habitaverint, si sint ejusdem Dioecesis, et per annum, si sint diversae.

Quaeres 9. Coram quo Parocho debent contrahere vagi?

Resp. Coram Parocho loci ubi versantur dum contrahunt, obtenta prius Ordinarii licentia, ut statuit Concil. Trident. *sess. 24. can. 7. de reform.*

Impotentia, Raptus.

Quaeres 1. Quid sit impedimentum impotentiae?

Resp. Est, *inhabilitas ad contrahendum, orta ex incapacitate consummatam et completam copulam exercendi:* unde sterilitas non est impotentia.

Quaeres 2. Quotuplex sit impotentia?

Resp. Dividitur 1. In *perpetuam*, quae absque miraculo, vel peccato, vel vitae periculo, non est vincibilis; et *temporalem*, quae absque praedictis est vincibilis.

Dividitur 2. In *absolutam*, quae est inhabilitas viri ad omnes mulieres, et vicissim; et *relativam*, quae est inhabilitas respectu quarumdam tantum personarum.

Quaeres 3. Quanam impotentia dirimat Matrimonium?

Resp. Sola impotentia perpetua, Matrimonium antecedens, dirimit Matrimonium, *absoluta* quidem respectu omnium; *respectiva* vero, respectu illius personae ad quam est. Ratio est, quia tunc nulla est contractus matrimonialis materia, quae est corpus, non quaecumque, sed corpus ad congressum maritalem aptum;

ergo impotentia est impedimentum juris naturalis.

Ergo, si separatione facta, appareat impotentiam non fuisse perpetuam, conjuges restaurari tenentur, etiam si a comparte aliud Matrimonium fuisset contractum, quia prius celebratum fuit validum, et est indissolubile, cap. 5. de frigidis.

Quaeres 4. *Quid sit raptus?*

Resp. Generatim describi potest: *Foeminae abductio de loco in locum, vi aut seductione facta, Matrimonii ineundi, vel libidinis explendae causa.*

Quaeres 2. *Quotuplex sit raptus?*

Resp. Duplex, nempe, *violentiae*, qui fit quando filia familias renitens abducitur e domo paterna. Et *seductionis*, qui fit quando filia-familias, blanditiis et promissis seducta, consentit suae abductioni, non consentientibus parentibus, sub quorum est potestate.

Quaeres 3. *Utrum raptus dirimat Matrimonium?*

Resp. Ex Concil. Trid. sess. 24. can. 6. Matrimonium dirimit inter raptorem et raptam, quamdiu manet in potestate raptoris: nam si rapta, a raptore separata, et in loco tuto ac libero constituta, consentiat, validum erit Matrimonium. Porro cum juxta mentem Senatus Parisiensis, puella non censeatur in loco tuto ac libero constituta, nisi paternae potestati restituatur, raptus seductionis Matrimonium non minus dirimit, quam raptus violentiae.

§ VI. *De dispensatione ab impedimentis Matrimonii.*

Quaeres 1. *Quis possit dispensare ab impedimentis Matrimonii impedimentibus?*

Resp. Potest Episcopus, exceptis, 1. sponsalibus, quae obligant jure naturali, 2. votis castitatis perpetuae, et ingrediendi religionem, quae sunt Papae reservata. Si tamen Matrimonium jam sit contractum, in illis etiam potest Episcopus dispensare.

Quaeres 2. *Quis possit dispensare ab impedimentis dirimentibus?*

Resp. 1. In impedimentis jure naturali et divino dirimentibus, nulla potest esse dispensatio.

Resp. 2. In impedimentis jure ecclesiastico dirimentibus, solus Papa, ex communi Ecclesiarum usu, habet jus dispensandi, saltem ordinarie loquendo.

Dixi: *Saltem ordinarie loquendo*, nam ex communi Episcopus potest dispensare in impedimentis occultis post matrimonium contractum, si ista occurrant. 1. Si praemissae sint denuntiationes. 2. Si fuit ignoratum impedimentum. 3. Si Matrimonium sit consummatum. 4. Si facilis non sit ad Papam vel legatum recursus. 5. Si instet periculum incontinentiae, aut infamiae.

Immo plures Episcopi in Gallia existimant, se, ex antiquo praedecessorum suorum usu, posse dispensare ab aliquibus impedimentis, etiam publicis, sive de contrahendo, sive de contracto, atque eo titulo dispensant, nemine contradicente: alii aliter sentiunt et agunt, unusquisque igitur sequatur usum certum et probatum suae Ecclesiae.

Quaeres 3. *Quid requiratur ad valorem dispensationis?*

Resp. Requiritur. 1. Ut causa finalis dispensationis sit vera, et subsistat dum conceditur. 2. Ut in petitione nihil omittatur eorum quae jus et stylus curiae exigunt; nihilque reticeatur veri, ratione cujus dispensatio, vel nullo modo, vel nonnisi cum certa conditione aut limitatione, daretur: alioquin dispensatio foret *subreptitia*, aut *obreptitia*.

Quaeres 4. *Quomodo Matrimonium debeat revalidari, impetrata dispensatione?*

Resp. 1. Si impedimentum sit publicum, novus praebendus est consensus coram Parocho et testibus: quia tunc urget ratio Concil. Trident. quae est ut possit probari validitas Matrimonii.

Resp. 2. Si impedimentum sit occultum, de quo non sit periculum ut aliquando innotescat, tunc satis erit ut partes contrahentes secrete mutuo consentiant, ut declaravit Pius V. motu proprio, apud Navarrum.

Quaeres 5. *Utrum necesse sit, ut pars conscia nullitatis Matrimonii, illam alteri parti aperiat?*

Resp. Non est necesse, cum haec via semper importet gravissimas suspiciones, rixas, et alia incommoda: sed sufficit, ut compartem blanditiis deliniant, et bene dispositam sic alloquatur: *Ita te amo, ut si non esset inter nos Matrimonium, te in Conjugem acciperem, et nunc ita te accipio: tu ne idem ex tua parte facis?* Si respondeat, *facio*, aut simili verbo consensum novum declaret, tunc valebit Matrimonium; non sufficit autem si dicat: *Vellem, facerem*, quia consensus tunc non esse de praesenti absolutus, sed tantum simplex approbatio prioris consensus invalidi.

INDEX

TITULORUM.

QUI IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR

TRACTATUS IX.

DE LEGIBUS.

Cap. I. <i>De Legibus in communi</i>	8
Cap. II. <i>De Lege aeterna</i>	5
Cap. III. <i>De Lege naturali</i>	6
Cap. IV. <i>De Lege positiva divina</i>	10
Cap. V. <i>De Lege humana in genere</i>	15
Cap. VI. <i>De variis speciebus legum humanarum</i>	20
§ I. <i>De Lege scripta et consuetudinaria</i>	21
§ II. <i>De Lege favorabili, seu de privilegiis</i>	22
§ III. <i>De Lege poenali</i>	23
§ IV. <i>De Lege irritante</i>	24
Cap. VII. <i>De cessatione legum humanarum</i>	25

TRACTATUS X.

DE PRAECEPTIS ECCLESIAE PRAECEPTIS.

§ I. <i>De praecepto auditionis Missae</i>	27
§ II. <i>De praecepto sanctificationis festorum</i>	29
§ III. <i>De praeceptis jejunii et abstinentiae</i>	31

TRACTATUS XI.

DE VARIORUM STATUUM OBLIGATIONIBUS.

Cap. I. <i>De obligationibus beneficiariorum</i>	33
Quaestio I. <i>De Horis Canonicis</i>	34